

PERÉNYI BALÁZS: IMPROVIZÁCIÓS GYAKORLATOK. KÉZIKÖNYV AMATŐR SZÍNTÁRSULATOK RÉSZÉRE. ZENTA, 2009.

Perényi Balázst legtöbbször a színházi találkozók zsűriasztala mögött láthatjuk, legfőképpen a fiataloknak, illetve amatőröknek szóló eseményeken. Hivatalos megnevezése drámatanár, ezen belül leginkább a középiskolás kreatív játékok területén látja el a színházi nevelés emberpróbáló feladatát. Könyvét, az Improvizációs gyakorlatok. Kézikönyv amatőr szintársulatok részére című párkönyvével együtt, a Brestyánszki Boros Rozália által jegyzett Színházi alapok amatőröknek című, hasonló borítójú, tördelésű és tematikájú könyvvel a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet adta ki, Zentán, de magyarországi terjesztésben is hozzáférhető.

Perényi könyve az amatőr színházcsinálókat veszi célba, azzal a szándékkal, hogy elvezesse őket a felszabadult, kreatív és erőteljes színészi megoldások felé. Keménykötésű, jól kézbe vehető, szolid borítójú, igényesen szerkesztett, kevésbé igényesen tördelt könyv. Bevezetőként a feszültségről, a tétről, a szituáció alapkérdéseiről, az atmoszféráról és úgy általában az improvizációról ír, majd annak szerepéről a készülő előadásban, előnyeiről és hátrányairól. Valójában improvizációs gyakorlatok példatáraként alkalmazható, ugyanis átláthatóan összegyűjti a színházi szakma igazán erős, kipróbált impro-gyakorlatait.

Megismerkedhetünk benne többek közt Robert Cohen, Keith Johnstone, Keserű Imre, Kaposi László, Fodor Tamás, Uray Péter és Schilling Árpád által feltalált gyakorlatokkal, és egészen frissen gyűjtött, kiötlött játékokkal is. Például Schilling Ovis improvizáció című gyakorlata egy egész hosszú, akár másfél óráig tartó rögtönzés, az ovisok bonyolult lelkületét, ugyanakkor felszabadultságát és spontaneitását utánozza. Vagy a tartalom nélküli dialógusokra épülő Keserű Imre-féle gyakorlatsorozat szintén a színészi szabadság elérése egyik alapgyakorlatának számít. Cohen neve gyakran előfordul, leginkább az érzelmeket megmozgató gyakorlatok kapcsán. Fodor Tamás és Uray Péter mozgásimprovizációs gyakorlatai is helyet kapnak a példatárban. Témák alapján alkotnak fejezeteket a gyűjtött gyakorlatok, ilyenek a Szavak nélkül beszélve, a Figurateremtés, a Játék a térrel, a Hosszú improvizációk vagy a Némajáték. A felosztás segít az eligazodásban, és erősíti a mű oktatási célra használható példatár jellegét.

Könnyed, közvetlen stílusban és egészen egyszerű nyelvet használva magyarázza a könyv az improvizáció alapvető fortélyait. A tréningvezető pozíciójából mutatja be a gyakorlatokat, és ez lendületet és színt visz a sorok közé: „Szóródjunk szét a térben, hogy mindenkinek legyen elég helye a játékhoz. Kezdjünk bele!”, vagy „Miután a térben egyenletesen szétszóródtunk, és minden párosnak elég helye van a játékra, erre a szövegre rögtönözzünk!” Javaslatokat és módszereket ad át a szerző, folyamatosan figyelmeztetve arra, hogy ezek a gyakorlatok bármikor az adott csoporthoz alakíthatók: „Ha belelendülnek a játékba, nem érdemes megszakítani egészen addig, amíg ki nem ürül, el nem laposodik.” Érződik a tapasztalat és a gyakorlatiasság súlya a mondatokban, ami kizáró feltétel egy színházgyakorlati könyv megírásakor.

A könyvnek a szakmában való elmélyülés helyett sokkal inkább célja a közérthetőség. Emiatt színházi szakkönyvként kevésbé, de színházcsinálói kézikönyvként, illetve tanári segédanyagként kétségtelenül elfogadható. Ebben segít a gondosan megszerkesztett fogalomtár is. A felfedezés és a kísérletezés vágyával megáldott csapatok egy egész hosszú, akár többéves képzési folyamatot építhetnek a leírt gyakorlatokra.

Az improvizáció művészete egy nagyon hosszú és nehezen járható út, azonban olyan elementáris, az adott pillanat szentségében megszülető csodára képes, hogy elemeli a földről a színházi valóságot, és egészen közel hozza a transzcendens sűrűségét, néhány pillanatra. Ennek létrehozásához nemcsak színészmesterségbeli tudás kell, hanem egy olyan érzék és érzékenység, amely keveseknek adatik meg. Az érzékenység keresésének a vágya elengedhetetlen az amatőr színházi gondolkodásban, ugyanis ennek a színházi közegnek a létjogosultsága ez az őszinteség, ennek megszűnése a színház pusztulásához, kiüresedéséhez vezethet. Ezért aztán, bár minden olyan szakember vagy civil munkája áldásos, aki a minőségi színházcsinálásra örömteli szolgálatként tekint, de akárcsak más művészeti ágakban, a színházban sem létezik olyan színházi szakkönyv, amely 155 oldalon leírja, hogy hogyan is kell a nagybetűs művészetet létrehozni. Az amatőr színházi mozgalmak mindennél izgalmasabbak, és tele vannak lehetőséggel. Igazán nagy forradalmak és felforgató mélységű előadások színtere ez a közeg, ha nem pusztán lelkesedéssel, hanem odaadással, és nem pusztán jópofán, hanem minőségi szinten hozzák létre ezeket az előadásokat. Ez a könyv lehetőséget ad arra, hogy középszerű színházcsinálók középszerű és frusztrált elképzeléseiket tömködjék tudatlan fiatalokba vagy felnőttekbe. Viszont az Improvizációs gyakorlatok kézikönyv lehetőséget ad arra is, hogy pontos elképzeléssel, tiszta és őszinte szándékkal, önmagukat komolyan vevő csapatok felhasználják, építkezzenek, kísérletezzenek, és felfedezzenek valami egészen újat.